

Gdańsk, 15 marca 2025 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Katarzyny Bosowskiej

ROLA SPOSOBU PORODU

W KSZTAŁTOWANIU SIĘ SAMOOCENY KOBIEC

napisanej pod kierunkiem dr hab. Wioletty Tuszyńska-Bogucka prof. Lubelskiej Akademii WSEI

w Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie

W ostatnich latach w Polsce zauważa się obniżanie poziomu dzietności, jak również wzrost wieku urodzenia pierwszego dziecka. Dużą rolę na taki stan (choć nie jedyny) ma lęk przed ciążą i porodem, intensyfikowany m.in. przez media społecznościowe oraz celebrytów. Wzrasta liczba kobiet promujących poród przez cesarskie cięcie, szacowany na niemal 50%, na co, jak wskazują badania, poza stanem zdrowotnym ma przede wszystkim tokofobia.

O ile badacze i praktycy zauważali rolę rodzaju porodu na samopoczucie, poczucie własnej skuteczności kobiet, to niezwykle rzadko skupiano się w literaturze na badaniu roli sposobu porodu w kształtowaniu się samooceny kobiet z uwzględnieniem wrażliwości i mowy nienawiści przestrzeni wirtualnej A właśnie temu zagadnieniu Doktorantka poświęciła swoją rozprawę.

Już samo podjęcie się tego zamierzenia zasługuje na uwagę, a ponieważ projekt badawczy zaprojektowany i zrealizowany przez mgr Katarzynę Bosowską wykracza poza standardowo realizowane projekty, postaram się pokazać oryginalność zamierzeń badawczych oraz zwrócić uwagę na metodologiczne założenia pracy.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRACY

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska ma postać klasycznej dysertacji, składającej się ze Streszczenia w języku polskim i angielskim, *Wstępu*, jednego rozdziału teoretycznego oraz trzech empirycznych, Zakończenia, Bibliografii, Spisu równań, Spisu rysunków, Spisu tabel oraz licznych Załączników. Całość rozprawy liczy 390 stron.

Tytuł pracy w dużej mierze odpowiada treściom w niej zawartym, dając potencjalnemu czytelnikowi wskazówkę, jakiego obszaru eksploracji naukowej dotyczy dysertacja. Jednakże moim zdaniem tytuł nie oddaje w pełni problematyki pracy, może warto by w nim doprecyzować, iż Doktorantka ocenia zależność pomiędzy sposobem rodzenia, samooceną kobiety, a podatnością na obraźliwe zachowania w wirtualnej przestrzeni. Ta podatność na obraźliwe zachowania w wirtualnej przestrzeni mogłaby stanowić dopełnienie tytułu, nawet w formie podtytułu. Autorka mogłaby także użyć jako tytułu swego sformułowania (s.132) *Rodzaj sposobu porodu kobiety w kształtowaniu się jej samooceny jako matki, w kontekście wrażliwości i mowy nienawiści przestrzeni wirtualnej* LUB *Rodzaj sposobu porodu kobiety a jej samooceny jako matki, w kontekście wrażliwości i mowy nienawiści przestrzeni wirtualnej*.

Wstęp bardzo dobrze wprowadza w problematykę pracy.

Rozdział I. Rozdział I *Psychospołeczne determinanty kształtowania się samooceny matek* zawiera syntetyczny przegląd literatury dotyczącej definiowania i rozumienia samooceny matek w kontekście rodzaju porodu jaki wybrały w oparciu o poznawczo - doświadczalną teorię Ja Epsteina. Badaczka uwzględnia w nim czynniki mogące mieć wpływ na obniżenie samooceny kobiet po porodzie fizjologicznym, naturalnym vs zakończonym cesarskim cięciem (np. lęk, stres, depresja poporodowa) ochronne oraz czynniki ochronne (np. prężność psychiczną czy określony styl przywiązania).

Jest to rozdział bardzo dobrze opracowany i Badaczka opierając się na nim płynnie mogła przejść do rozdziału II *Metodologia badań własnych*, który to rozdział składa się z syntetycznego omówienia problematyki i metodologii badań własnych, sformułowania problemu badawczego, który – jak pokazała Autorka rozprawy - dotyczy zależności pomiędzy sposobem rodzenia, samooceną kobiety jako matki, a podatnością na obraźliwe zachowania w wirtualnej przestrzeni, zaprezentowania zmiennych, operacjonalizacji i wskaźników.

W rozdziale tym zaprezentowano także pytania i hipotezy badawcze, zastosowane metody badawcze, a także przedstawiono grupę badaną i procedurę prowadzenia tych badań.

Główne pytanie badawcze, które Doktorantka sformułowała brzmi: *Czy obraźliwe zachowania w wirtualnej przestrzeni kształtują samoocenę matki w zależności od sposobu urodzenia dziecka i poziomu wrażliwości?*

Do tak sformułowanego głównego pytania Badaczka postawiła 7 pytań szczegółowych i odpowiadających im hipotez. Zostały one sformułowane prawidłowo. Jednakże hipotezy:

H.4. Wysoka wrażliwość i podatność na obraźliwe zachowania w sieci różnicuje matki ze względu na poziom samooceny

oraz

H.5. Sposób porodu różnicuje matki ze względu na poziom wysokiej wrażliwości i podatność na obraźliwe zachowania w sieci

w mojej ocenie mogłyby być Hipotezami kierunkowymi, analogicznie chociażby jak hipoteza 6.

Badania obejmowały dwie części. 1) W celu zbadania przestrzeni internetowej w kontekście mowy nienawiści w badaniu przeanalizowano aktywność ok. 5000 użytkowników, którzy korzystali z witryn internetowych, grup dyskusyjnych i mediów społecznościowych, gdzie była możliwość i przestrzeń na wypowiedzanie się na temat macierzyństwa oraz sposobu porodu poprzez poród naturalny lub cesarskie cięcie. Zastosowane algorytmy pozwoliły wyselekcjonować komentarze pisane przez osoby badane w kontekście wybranego sposobu porodu. Badanie w tym zakresie odbyło się od października 2022 do końca stycznia 2023.

2) Badaniami, które były przeprowadzone w okresie od lipca 2023 do kwietnia 2024 objęto 249 kobiet po urodzeniu dziecka w ciągu ostatnich 12 miesięcy, w wieku 18-40 lat, w tym w tym 134 kobiet rodzących poprzez cesarskie cięcie i 115 kobiet rodzących w sposób naturalny. Badania odbyły się za pomocą środków elektronicznego przekazu (formularze online) lub miały charakter typu papier-ołówek, a wtedy odbywały się podczas spotkań indywidualnych z każdą uczestniczką. We wszystkich rodzajach badań (online i indywidualnych) uczestniczki były odpowiednio informowane o procedurze i celu badań. Co istotne, kobiety, które w Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej EPDS otrzymały wynik niższy niż 12 punktów, świadczący o możliwej depresji zostały w sposób doraźny wsparte przez psychologa i pokierowane do dalszej diagnostyki lub pomocy psychologicznej.

Wykorzystano szereg narzędzi badawczych, są to:

- Skala Prężności Psychicznej Ego - Resilency Scale (ER89-R12)
- Edynburska Skala Depresji Poporodowej (EPDS)
- Inwentarz Stanu i Cechy Lęku (STAI), w niektórych miejscach nieprecyzyjnie nazwany przez Autorkę kwestionariuszem
- Kwestionariusz Stylów Przywiązaniach (KSP)
- Kwestionariusz Wysoko Wrażliwej Osoby
- Wielowymiarowy Kwestionariusz Samooceny (MSEI)
- Narzędzia do badania podatności na mowę nienawiści i monitorowania mediów (Brand24)

Narzędzia badawcze są dobrze dobrane do celu pracy.

Rozdział III *Analiza wyników badań własnych* składa się z ośmiu części i prezentuje wyniki badań własnych, przeprowadzone za pomocą zastosowanych metod analitycznych, w tym analizy mediacyjnej

oraz analizy regresji liniowej. Doktorantka bardzo szczegółowo przedstawiła uzyskane wyniki, kolejno weryfikując postawione hipotezy.

Merytoryczna ocena pracy nie budzi zastrzeżeń. Zastosowano adekwatne do celu pracy i sformułowanych hipotez analizy statystyczne.

W Rozdziale IV *Dyskusja wyników badań własnych* przeprowadzono dyskusję tych wyników oraz wskazano propozycje ich aplikacji w praktyce psychologicznej. Całość pracy zamyka *Zakończenie*, w którym przedstawiono podsumowanie otrzymanych wyników, wnioski końcowe oraz wskazano dalsze, możliwe kierunki badań.

Do ważnych w mojej ocenie wyników, jakie uzyskała Doktorantka w przeprowadzonych analizach należy m.in. Mowa nienawiści jest predyktorem obniżonej *Integracji Tożsamości* matek rodzących poprzez cesarskie cięcie; ale nie jest predyktorem zaniżonego poczucia *Atrakcyjności Fizycznej* matek, co zakładano.

Rozdział ten Autorka zaprezentowała bardzo szczegółowo, kończąc go podsumowaniem i dobrze przeprowadzoną dyskusją wyników w świetle wyników badań innych badaczy. Kończą ją implikacje praktyczne wynikające z projektu badawczego. Przeprowadzona dyskusja wskazuje na dużą interdyscyplinarną wiedzę Badaczki, wnikliwość psychologiczną oraz umiejętność krytycznej analizy problemu.

Dysertacja Pani mgr Katarzyny Bosowskiej wychodzi naprzeciw trudnym wyzwaniom. A ponieważ w takim ujęciu nie podejmowano dotąd zbyt wielu badań, a te, które są, nie były przygotowane na bazie teorii, na której Badaczka swą pracę, tj. o poznawczo - doświadczalną teorię Ja Epsteina jest pracą oryginalną, podejmującą istotną i nader aktualną problematykę, także z perspektywy dużego znaczenia społecznego.

Oceniając całościowo rozprawę doktorską pragnę w tym miejscu podkreślić jej mocne strony, czyli:

1. uwzględnienie zagadnienia, jakim jest ocena roli rodzaju porodu na kształtowanie się samooceny kobiet w kontekście wrażliwości i mowy nienawiści przestrzeni wirtualnej;
2. wagę podjętych problemów;
3. brak zastrzeżeń natury metodologicznej co do przeprowadzonych badań, które zostały zaplanowane, zrealizowane i zanalizowane starannie;
4. dotarcie do dużej, starannie wyselekcjonowanej liczby piśmiennictwa;
5. innowacyjny charakter badań;

6. pokazanie bardzo wartościowych rezultatów;
7. przełożenie wyników na aplikacyjność.

Rolą recenzenta jest też wskazanie słabszych stron pracy. Nie ma ich zbyt wiele. Jednakże pragnę zwrócić uwagę, iż mimo starannego przygotowania rozprawy, widoczne są uchybienia edytorskie, choćby przy przygotowaniu *Bibliografii*, w której nie zastosowano jednolitego stylu APA-7, czasami brakuje nr czasopisma i stron, a także doi. Tytuły monografii nie pisane są kursywą itp. A treści pobierane ze stron internetowych nie mają dat dostępu.

Ponadto, Doktorantka powinna uzyskać zgodę Komisji Etyki na przeprowadzenie tych badań, nie znalazłam w pracy informacji czy uzyskała ją, czy też jakieś inne względy przemawiały za rezygnacją ze starań uzyskania takiej zgody.

Szkoda także, że badaczka najprawdopodobniej nie zarejestrowała swych badań w bazieClinicalTrials.gov, co obecnie jest standardem przy przeprowadzaniu tego typu badań. To pomogłoby opublikować artykuły z badań w bardzo dobrych czasopismach.

Uzyskane przez Doktorantkę wyniki, poddane badawczej analizie, w pełni wypełniają oczekiwania recenzenta odnośnie do kwalifikacji poznawczej i poziomu rozprawy naukowej, w tym wypadku doktorskiej, pozwalając na jej pozytywną ocenę.

Całość rozprawy, w tym dyskusja wyników, potwierdzają, że Doktorantka posiada dużą wiedzę interdyscyplinarną, przede wszystkim medyczną, psychologiczną, pozwalającą na bardzo szczegółową analizę uzyskanych wyników, dowodzi krytycznego sposobu myślenia Autorki.

Rozprawa doktorska jest pracą oryginalną, w której Doktorantka rozwiązuje postawiony problem w sposób, który potwierdza jej umiejętności do prowadzenia pracy naukowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, **stwierdzam, że przedłożona mi do recenzji dysertacja mgr Katarzyny Bosowskiej w pełni spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim, zgodnie z art. 190 ust. 2 Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dn. 20 lipca 2018 r. (tj. Dz.U. z 2023, poz. 742).**

Mam więc zaszczyt przedstawić wniosek o dopuszczenie mgr Katarzyny Bosowskiej do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

